

პრონეკი

1936

№3

საბჭოთა კავშირის პირველი მარშალი — კლიმენტი ვოროშოვილი, როგორც დაესწრო საბჭოთა საქართველოს 15 წლის არსებობის აღსანიშნავ ზეიმზე და ჩვენ რესპუბლიკას ლენინის ორდენთან ერთად ჩამოუტანა დიდი ბელადის იოსებ ბესარიონის-ძე სტალინის პირადი სალაშქარი..

იომის ქედი

(ლეგენდა, ჩაწერილი გ. ლომთათიძის მიერ)

ერთ დღეს ბიძამ პატარა ნოდარი ზოლო-
ვგურ ბაღში წაიყვანა და ყველა განყოფილება
დაატარა. ბავშვი ცნობისმოყვარეობით ათვალი-
ერებდა მხეცებს, ფრინველებს, თევზებსა და
ქვეწარმავალთ. ბოლოს ბიძამ ბავშვი ბაღის
ბოლოში ჩაიყვანა. აქ მტკვრის პირად პატარა
მინდორია შემოღობილი. შიგ ირემი იყო გა-
შვებული. ნოდარმა ეს ცხოველიც დიდი ყუ-
რადღებით დაათვალიერა. ცოტახნის შემდეგ
ის გაკვირვებით შეეკითხა ბიძას:

— რატომ არის, რომ ირემს რქები ვეებერ-
თელა. აქვს, ხოლო კუდი კი სულაც არა აქვს?

ბიძას გაეღიმა ნოდარის შეკითხვაზე და მიუგო:

— მაგისი ნამდვილი მიზეზის ახსნა შემდე-
გისათვის იყოს, ახლა კი ლეგენდას მოგითხრობ
ირმის კუდის შესახებ.

ერთი უღრანი ტყის გვერდით გადაშლილი
ყოფიერებთელა ველი. ტყის დასასრულს მთე-
ბი იყო; ველს უერთდებოდა გორები და სე-
რები. იმ მთებსა, მინდორებსა და ქალებში სხვა-
დასხვა ჯიშის ცხოველები და ფრინველები ცხოვ-
რობდნენ.

მაგრამ ცხოველები ძველათ უკუღრანი იყვნენ.
ერთ დღეს მათ გაიგეს, რომ შორს, გორებსა
და სერებს იქით, ცხოველებს უღებებს ურიგებ-
დნენ. ყველაზე ადრე ეს ამბავი ეშმაკმა მელამ
შეიტყო. საჩქაროდ გაეშურა იქით, აირჩია
თავისთვის ერთი ლამაზი, ჯინჯილა კუდი და
ბიძა.

შემოხვდა მელამ თავის კუდს და სიხარუ-
ლით აღტაცებულმა ტყისაკენ მოკურცხლა.
გზაზე ირემი შემოხვდა.

მელამ ირემს ჯერ თავისი კუდი უჩვენა
აბყურად და შემდეგ უთხრა, თუ როგორ და
სად იშოვა.

— წამო, შენც აირჩიე ლამაზი კუდი, —
უთხრა მელამ ირემს. ირემმა უპასუხა: — დღეს ეს
ბალახი არ მინდა დავტოვო, ხვალ წამოვიღო.

მელამ ირემს ზურგი შეაქცია და ცხენთან
წავიდა. მასაც უჩვენა თავისი ლამაზი კუდი და
უთხრა, თუ როგორ და სად იშოვა. ცხენი გა-
ჰყვა, აირჩია გრძელი და მაგარი ძუა და მი-
იხა. შემდეგ სიამოვნებით გადაიქნია ძუა იქით-
აქით და გახარებულმა მიაშურა ბალახს.

მეორე დღეს მელა ისევ შეხვდა ირემს, ისევ მო-
აგონა კუდი. ირემმა უთხრა: — ხვალ წამოვიღო.

მელამ ახლა მგელი წაიყვანა. მგელმაც აირ-
ჩია თავისთვის შესაფერი კუდი. მესამე დღეს
მელა კვლავ შეხვდა ირემს და კვლავ გაახსენა
კუდი. ირემმა უთხრა: — ამ ბალახის მოტოვება
მენანება, ხვალისათვის იყოსო.

მეოთხე დღეს მელა კვლავ ირემთან მივიდა.
ირემმა ძველებურად „ხვალე“ უთხრა.

მელამ მაჩვი წაიყვანა.

მეხუთე დღეს მელა ისევ ირემს გადაეყრა.
ირემმა ახლაც „ხვალე“ უთხრა.

მეექვსე, მეოცე, მეორმოცე დღეს ირემმა
საქმე ჩეულებრივად „სახვლიოდ“ გადაღო.

მელას მუდამდღე მიჰყავდა უკუღრანი ცხო-
ველები — ლომი, ციცი, დათვი, ვირი, ვეფხვი,
ტურა, ღორი და სხვები, იქიდან ბრუნდებო-
დნენ კუდიანები. ირემი კი „ხვალე, ხვალე“
იძახდა. მოსწყინდა მელას ირმის „ხვალე-ხვალე“
და სულ მიანება თავი.

გავიდა დრო და, როგორც იყო, ირემმაც
მოიკალა. შეხვდა მელას და უთხრა:

— წავიდეთ, მელავ, კუდი ავირჩიოთო.
მელას გაეღიმა და უთხრა: „ტყუილად გა-
სჯილხარ, ირემო, კუდები უკვე გამოილია!“ —
ამრიგად, ხვალე-ხვალეობით ირემი უკუღრან დარჩა.

ჰყის მოსაქვეპენი

(გადმოკეთებული გერმანულიდან)

შორეულ ამერიკაში ცხოვრობენ ფრიალ ლამაზი ფრინველები, რომელთაც ქვის მამლებს უწოდებენ. ეს ფრინველები საკმაოდ მოზრდილები არიან, მათი სიგრძე 31 სანტიმეტრს აღწევს. ისინი ძალიან ლამაზები არიან. საცხოვრებელ ადგილებად ირჩევენ მთიან ტყეებს, სადა მიუვალის შუა რიცხვებში ისინი მალღობებიდან მწიფე ნაყოფით სავსე ტყეებისაკენ მიემართებიან და ხალისიანად, უღარდელად შეექცევიან ტკბილ ხეხილს. ქვის მამლები ერთმანეთს შორიდან კატის კნუტის ხმის მსგავსად ეძახიან. ისინი ქვიან, კლდიან მიდამოებში იკეთებენ ბუდეს, რისთვისაც ქვის მამლები დაერქვათ. მათ ნარინჯისფერ-წითელი, მაგრამ გემრიელი ხორცი აქვთ, რის გამო ადამიანები მათზე შეუბრალებლად ნადირობენ. როცა ისინი მტრის მოახლოებას იგრძნობენ, აქა-იქ ბუჩქებში იმალებიან, საფრთხის ამორების შემდეგ კი კვლავ გამოდიან საფარებიდან და კატის კნუტის კნაფილით მოუწოდებენ ერთმანეთს შესაკრებად. ინდიელ მონადირეები კარგად იცნობენ მათ ჩვეულებას და მათი გარეთ გამოტყუების მიზნით გაასვენებენ იმავე კატის კნუტის მსგავს კნაფილს. გარეთ გამოსულ ქვის მამალს მონადირე მარჯვედ უსაფრდება და კლავს.

ქვის მამლები ცელქი და ხალისიანი ფრინველებია, მათ საშინლად უყვართ ცეკვა. ისინი დიდ ფრიალო ქვაზე იკრიბებიან და გასართობად მართავენ საოცარ ლამაზ და ძლიერ სასაცილო როკვას. საცეკვაო „მოედნის“ მახლობლად ბუჩქებზე სხდებიან მაყურებელი ქვის მამლები; მათი რიგებიდან მამლები რიგ-რიგად გამოდიან „სცენაზე“ და იწყებენ ცეკვას. ჯერ გამოდის ერთი მამალი, ნახევრად ფრთებგაშლილი, ბოლოშეკეცილი, თავს მოხდენილად გადახრის და იწყებს უცნაურ როკვას. ის ცეკვავს ხალისით და თავდავიწყებით, ცეკვავს თავშეუკავებელი გატაცებით. ბოლოს, როცა იღება, გადის „სცენიდან“ და ადგილს უთმობს მეორეს და ასე შემდგომ. საოცარია, რომ დანარჩენი მაყურებელი ქვის მამლები ცეკვიდან დაბრუნებულ მოცეკვავეს მოწონების აღწიშნული შემახილით აჯილდოებენ. მონადირეები კი თავის სასარგებლოდ იყენებენ გულუბრყვილო ფრინველების გართობას და ზემოს. ხშირად, როცა ასეთ ცეკვას თავს წააწყდებიან, ვერაგულად ებარებიან თოფით და შეუბრალებლად კლავენ საბრალო ტყის მოცეკვავეთ.

ქვის მამალზე ნადირობის სურვილს ის გარემოებაც აძლიერებს, რომ მათი ტყავი ძვირფასია და დიდად ფასობს. თვით ბრაზილიის იმპერატორი დიდი აღლუმების დროს ქვის მამლის ტყავისაგან გაკეთებულ მოსასხამს ხმარობს. ქვის მამლებს ბევრი მტერი ჰყავთ, მათ სრული განადგურება მოელის.

3. კახიანი

მოსუხი მწერალი

გიორგი კაჭანიაძე

85 წლის ბედნიერ მოხუცს
ეკატერინე გაბაშვილს.

ბავშვი ვიყავ, გავიგონე
მისი სიტყვის მკვეთრი ბგერა.
გაქირვებულ ხალხის ბედზე
ბევრჯერ გული ამიძგერა.
დამაფიქრა, დამანახა
ძველი სოფლის ეზო, ყორე:
სიღარიბე, ქოხის ქუჩები
როგორ სპობდა გლეხის ღონეს...
ხალხის ხსნისთვის ზოგის საქმე,
ზოგის ზრახვა დამანახა;
დამანახა მზეც და ნისლიც,
და ის ფერი მახსოვს ახლაც.
მახსოვს კიდევ, როგორც მრავალს,
გარეუბნის წყნარი ქუჩა,
მწვენილი ქილა, ვერის დილა,
მაგდანა და მისი ლურჯა...

ბავშვი ვიყავ, წიგნთან ერთად
ვატარებდი მწყეშის სახრეს;
დაღამება, გათენება,
გაზაფხულიც ბევრჯერ ენახე.
სიხარული ხშირად მახლდა,
ფიქრიც მახლდა გულის მწველად...
გავიზარდე, დავვაყვავდი

და უბრალოდ შევხვდი მწერალს.
ქალთა ჯგუფში იდგა ჩემად,
დაეხარა თავი დაბლა.
სათნობებს ქმნიდა მისი
თეთრი თმა და შავი კაბა.
ბავშვთა შორის სალამოზე
წიკითხა რაღაც იმ დღეს...
ალტაცება გაჩნდა დიდი,
და მეც ლექსი წამაკითხეს.

ახლაც ვხვდები მოხუც მწერალს,
არ ჰქცევია გული ნაცრად;
დადის, მსჯელობს, იპყრობს ისევ
მწერლის ჟინი, მწერლის განცდა.
ისევ ცდილობს ჰქონდეს საქმე,
იყოს მუშახალხის ახლო:
უნდა სადმე ქართლში მინდვრად
კოლექტივის გარჯა ნახოს,
განიცადოს ქალის შრომა,
როგორ მართავს გლეხი ტრაქტორს,—
მაღლიანი კალმით მერე
რომ სოფელი დაგვიხატოს.
გაიგლის და მინდვრებს ნახავს,
იმუშავებს კალმით დიდხანს,
მოვა შემდეგ სკოლის კლუბში
და მოთხრობას წავგიკითხავს...

ბუბა და ლელა

მიმჩრალი

მწ. ა. ქაქიაშვილი

მშვენიერი სანახავი იყო ამ დილით ხეცსურეთის მთაგორება. აბიბინებული მდელოები და ნამიანი ბილიკები სარკესავით ბზინავდნ. კლდეებში მოხეტქილი ჩანჩქერები ბრალივით ცვიოდნ უფსკრულში და უხელით ესმაურებოდნ გარემოს.

გაზაფხულის დილა იყო, მაღალი მთებიდან ცეცხლივით მზე ამოდიოდა. აქა-იქ კუს მსგავსად მოჩანდა პატარ-პატარა სახლები. ეს ბუბას და ლელას სოფელი იყო. შორს ოდნავ მოჩანდა სოფლის საცაღფეხო გზა. ეს გზა ძაფივით მიჰყვებოდა ციცაბო კლდეების კიდურს, მიდიოდა კახეთის მხარეს, თურღოს ნაპირებისაკენ, და უერთდებოდა სოფელ თეთრი წყლებს ფართო შარას, რომელიც თელავისაკენ მიემართებოდა.

ციცაბო კლდეებზე სირბილისაგან დაქანცული ბუბა და ლელა დასასვენებლად ჩამოსხდნ. ლელამ

დაკოდილი ნუკრის ნაღვლიანი თვალებით გახედა ცამდის აყუდებულ მთებს.

დაბლა ირანულ ნოხივით გაშლილ კალთებზე მწიფე თუთბივით მოფენლიყენნ სქელღუმინი ცხვრები, რომლებიც ხარბად ძოვდნ გაზაფხულის ღორთქო ბალახს.

— ბუბა, ხვალ ვინ გარეკს ჩვენს ცხვრებს მთებში, დედას რომ ფეხი სტკივა?

— აპარკამ გარეკოს,—ცივად უბასუხა ბუბამ.

ბუბას ორი პური ჰქონდა ილიაში ამოდებული. ის ნამულავად წამოიღო სახლიდან. ერთი გამოიღო და მეტნაკლებად გატეხა, მოზრდილი ნაჭერი ლელას მიაწოდა.

— აპარკა ხომ სკოლაში დადის. მერე და როგორ შეენის წითელი ყელსახვევი!

— კარგი, გეყვავა, ლელა, შენ კი არ მოგინდება

ბენ, ხეები ტოტებს ხრიან და ჩანჩქერებში
თან ერთად ღლიდნენბნო.

ციცაბო კლდეზე სირბილისაგან დაქანცული ბუბა
და ლენა დასასვენებლად ჩამოსხდნენ

წითელი ყელსახვევი? ახლა ვიჭაროთ, ჯერ კიდევ
ღილი გზა გვაქვს ვასაუღელი.

— ბუბა, ჩვენ ხომ მხოლოდ ერთი ღლით ვაგვ-
გზავნენ მამიდასთან და ხვალ საღამოს რომ შინ
არ დავბრუნდებით, რას იფიქრებენ?

— იფიქრებენ, მეორე ღამესაც დარჩნენ მამიდას-
თანაო.

— მესამე ღამესაც რომ აღარ მივალთ?

— რაც უნდათ ის იფიქრონ. სჯობს ვიჭაროთ,
გზაში არ დავგადადგმდეს. დღეს თეთრწყლებში უნდა
მივიდეთ, ღამე იქ უნდა გავათიოთ.

— ბუბა, დედამ რომ იმდენი ანბავი დავგაბარა
მამიდასთან?

— მე გულში მეკუმშებოდა, ლელა, და არცერთი
სიტყვა არ მახსოვს.

— უჰ, მამა რა აზრებს დააწევს, ბუბა! მეშინია,
ხანჯლით არ ავგჩიხოს. ნეტა მართლა ვაგვიმე-
ტებს?

— ლელა, დაჩუმდი, ჩვენ მთელი ერთი თვე ვი-
ფიქრეთ და გადაწყვეტიტე გამოპარვა, ახლა უკან
ხომ არ დავბრუნდებით. ხმა აღარ ვამავონო...

ლელა გაჩუმდა და ნაბიჯს მოუჭარა. ბუბას ერთი
ფეხის გადადგმა ლელას ორ ნაბიჯს უღრიდა. ბუბა
14 წლის იყო. ლელა 11-ისა.

ბუბა ძვალმავარი, ჩამეკვიცხებული გოგოა. თავი
ჯეორანივით მიაქვს და ისე მძიმედ მიაბიჯებს ამ შა-
რაზე, თითქოს ბუჩქებიც მის სიმათაცვე ჩურჩულე-

მზე იწყურებოდა. ხეთა ჩრდილები ქრებოდენ.
ქლივისფერი საღამო ნელნელა ამოდიოდა ნაპრა-
ლებიდან, ხეებიდან, ჩამოდიოდა ორწოხებიდან, და
ლურჯი პირბადით იბურებოდა შორს აყუდებული
კავკასიონის ქედები.

გამოჩნდა სოფელი თეთრი წყლები. ბავშვებმა
შეებით აზოისუნთქეს. სოფლის ახლოს მწყემსებს
ცხვრები მოერკათა და მინდორზე ავოგმანებდნენ.
„ა-ე-...ა-ე-...“ — გაისმოდა ბატკნების ჰეტელი.
„ა-ამ... ა-ამ...“ — დინჯად ყვოდენ ქოფაკი ძაღლები.
ლელას თმები აებურძგნა და შიშით მოიკუნტა. ბუ-
ბამ წაავლო ხელი დაიას და მკერდზე მიიკრა.

— ჰაი, შე მხალაო, რამ შეგაშინა? მწყემსების
ძაღლები გზაზე არ გამოდიან, ისინი ცხვრებს და-
რაჯობენ. გაიმართე, ჰა, მივედით სოფელში.

დალაშა, და ჩვენი მგზავრებიც დაიქანცნენ. სო-
ფელში ძაღლების ხმაური მინელდა. აქა-იქ ვიწრო
სარკმლებიდან პატარა თუნუქის ლამებმა კატასა-
ვით დააქიტეს თვალები. ბუბამ წინასწარ იცოდა
სად უნდა გაეთია ღამე ამ უცხო სოფელში. მას
თან მოაქონდა ბარათი, რომელიც მასწავლებელმა
გამოატანა თეთრი-წყლების სკოლის დარაჯთან.
სკოლის შენობაც იცოდა და არც უგრძნინა შემო-
ღამების შიში. პირდაპირ მივიდა სკოლის გვერდით,
სადაც დარაჯი ქალი ცხოვრობდა, და გაბედულად
დაუაკუნა კარი. როცა ბარათი გადასცა დარაჯ
ქალს, ისიც უთხრა ვინ უგზავნიდა. დარაჯმა კითხვა
არ იცოდა. ბუბამ და ლელამაც არ იცოდენ კითხვა.
მასპინძელმა ბარათი ვაშალა, სინათლესთან მიიტანა
და დახედა. სულ რამდენიმე სტრიქონით იყო აღნიშ-
ნული: „ჩემო თაღამა, ეს ორი გოგონა თელავში
მიღის და ღამე გაააფვიო სკოლაში. ასე, ჩემო თა-

ბუბამ ხელნათურა აიღო, ახლოს მოიტანა და
მძინარე დაიას დააკვირდა.

ლაშა“, — სწერდა მასწავლებელი, მაგრამ თალაშამ გერათფერი გაუფო წერილს. მერე ბუბამ თვითონ აუხსნა, რომ ღამის გათევა უნდოდათ. თალაშამ სიაზოვნებით გაულო უტხო ვოგოებს სკოლის კარი, სანათლით შეუძღვა შიგ და რაღაც ძველი ფარდაგი და მუთაქაც შესთავაზა სტუმრებს. ლელა მეტად დაქანტულიყო და ჩაბრა ჩაქმინა. ბუბამ ხელნათურა აიღო, ახლოს მიიტანა და მძინარე დაიას დააკვირდა სახეზე, გული შეუტრთა: ლელას წარბებზე მოეღუშა და პატარა მოკუმულ ტუჩებზე უსიამოვნო ღიმილი გასალტოდა. ბუბამ ხელნათურა დაბლა დადგა, თავი დახარა და ფრთხილად აკოცა მძინარე დაიას. მან უპიროსი დაია ოჯახს მოსწყვიტა და გვერდით ამოიყენა. მაგრამ სხევიანირად არ შეეძლო ბუბას. მომავალი ბედნიერება შუაზე უნდა გაეყო უპიროსი დაიკოსათვის. პური ამოიღო, ორი ლუქმა მოსტეხა და ისევე შეახვია ჩანთაში. ხელ კიდევ დიდი გზა პქონდათ გასავლელი. შეეშინდა — ლელას არ დააკლდეს პური. ბუბამ სინათლე ჩააქრო, მაგრამ ძილი არ ეკარებოდა. არც მოღლილობას გრძნობდა. თავში მისთვის უცნობ, კომკავშირის კომიტეტის მდივანზე ფაქრი უტრიალდებდა, არ იცოდა, როგორ დაბოლოვდებოდა ეს მგზავრობა. „რომ არ მიგვიღოს თელავის ორგანიზაციამ, მაშინ რა ვქნა? ლელას რა ვუყო?“ — ფიქრობდა ბუბა. „ლელა... ლელა“ — შემფთოთებულმა წა ჩერჩულა და სარკმელს მიეყუდა. დიდხანს იდგა გარინდული. სოფელი სინათლე აღარ ბეჭტავდა. შუალამე გადასულიყო.

თქვენი სახელი, გოგონებო?

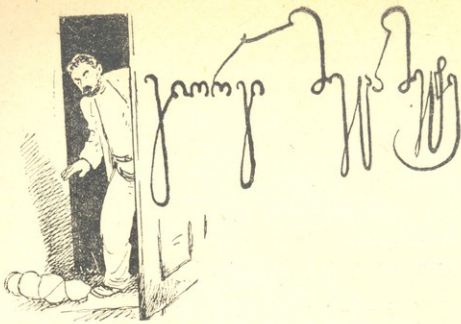
და პა, მამლებმაც გათენების იტიქსი...
 — ყიყ-ლი-ყო-ო!
 ბუბამ ცას ვახედა, ცა ისევ მოწმენდილი იყო, ვარსკვლავები კრთოდენ და ციმიციმებდენ.
 — ნეტა ჩაბრა გათენდეს. — გათევიქრა და ლელას გვერდით მიიქუნტა. ძილი მოერია საშინელი სიზმარი ნახა: მდევრები გამოსდგომოდენ, მოსდევდენ, ეუჭურებოდენ და ხანჯლებს ჰაერში აპრიალებდენ. აპა, ერთი მათგანი დაეწია, ხანჯალა გაუქნია და... ბუბამ შეჭკივია. ბუბას შეკივლებათე ლულამაც ვახილა თვალი.
 სარკმელში ორქარაქის შუქი შემოპრილიყო. ბუბა და ლელა საჩქაროდ წამოდგენ, თავსაფრები გაისწორეს და სირბილით გაუდგენ გზას. სოფელი იშუშუნებოდა. ქალები ბოსლის კარებს ალებდენ და საქათმიდან ქათმები მოკაკანებდენ:
 — კა-კა-კა-კა-კა!

* *

— თქვენი სახელი, გოგონებო? — შეეკითხა კომკავშირის კომიტეტის მდივანი საუბრითა შემდეგ ბავშვებს,
 — ბუბა და ლელა.
 — ბუბა და ლელა... კარგი სახელებია, — ღიმილით წარმოთქვა კომიტეტის მდივანმა.
 — მარტია! — გასძახა მეორე ოთახში თანამშრომელს, — ეს ხეცური გოგონები ამაღამ სადმე დაახინავე. ჩვენ უნდა ვუბატრონოთ მათ. მთიდან გამოქცეულები არიან. არ მოსწონთ მთების წესები. ჰო, მარტია, ორი დღეა ბავშვები გზაში არიან, წაიყვანე სასაილოში და თბილი საქამალი აქავე, ჩაიც დაალევე. მარტია, — კიდევ მიძახა მდივანმა კარებში მიმავალი, — დილით ფოტოგრაფთან წაიყვანე და სურათი გადააღებინე ასე, როგორც არიან ჩაცმულ-დახურულნი.
 კარებში რომ გავიდენ, ბუბა უცებ შედგა და შემობრუნდა. მან უკანასკნელი სიტყვა სთხოვა მდივანს:
 — მაშ ნამდვილად არ დანებებთ მამაჩემს ჩვენს თავს?
 — ნუ გეშინიათ, წადით, დამშვიდდით, არავის არ დავანებებ თქვენს თავს.
 — არც წერილს ვაამბელო, მასწავლებელმა რომ მოგწერათ? ეა რომ ვაიგონ, მასწავლებელი ხიფათში ჩავარდება და მეც უნამუსოს დამიძახებენ.
 — არავინ არ ვაიგებს ჩვენს ვარდა, დამშვიდდი, ამხანაგო ბუბა, — კვლავ მიუაღერსა კომკავშირის კომიტეტის მდივანმა.
 გოგონები მზიარულად აედგენენ მარტიას და გადაციციებით იქპირებოდენ ყოველ მხარეს.

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

ბორის ჩხიძე

მხ. ა. ქოქიაშვილი

I

ერთ მშვენიერ დღეს თამარი გაათხოვეს. საქმრო ერთხელ ენახა მხოლოდ ქალაქის ბაღში და მხოლოდ ის გაიგო თავის მომავლის შესახებ, რომ საქმროს სახელად პეტრე ერქვა და ტფილისელი მუშა იყო.

პეტრე მხიარული და გონებაშახვილი ყმაწვილი აღმოჩნდა. თამარსაც მეტი არ უნდოდა. ქორწილის მეორე დღესვე გაჰყვა ტფილისში.

ახლადმეუღლეებულები სადგურიდან შინ, ვეკამდე, ფეხით გავიდნენ, რადგანაც ეტლის ფული არ ჰქონდათ.

პეტრე ვაკის აგურის ქარხანაში მუშაობდა მეტლახედ, თვიურად თვრამეტ მანეთს იღებდა და სიმდიდრეზე და ოდნავ კარვ ცხოვრებაზე ფიქრს არ შეეძლო. ქარხნიდან ნატები აგურები ეშვოვა, წყნეთის გორაკის ძირში მიწა თავისი ხელით გამოეთხარა და თავისი ხელითვე აეშენებია ოროთახიანი ბინა; ოთახები ისე პატარები იყო, რომ შიგ ძლივს ეტეოდა სივრცითა და სივრცით ერთი მოზრდილი საწოლი.

შინ კი ჯერ არაფერი შეეძინა, ვარდა თავისი თამარისა, რომელიც ამ ცალიერ კედლებში შემოიყვანა, გააცნო თავისი სახლკარი და დიდის მოწიწებით ჩააბარა დიასახლისოდა.

თამარს მისვლის უმაღ მოეწონა პატარა გორაკი, რომლის ქვეშაც იმათი ქოხი იდგა. ეზო დაასუფთავა, შიგნით და გარეთ ოთახები კირით შეფეთა, იატაკები გაწმინდა, კედლები დაამშენა თავის ნამზითი სურათებით და წიგნებიდან და გაზეთებიდან ამოკრილი ილუსტრაციებით. შემოდგომის ბოლოს კუთხეში თუნუქის პატარა ლუმელიც დადგა.

პეტრე ხშირად ამოდიოდა აგურის ქარხნიდან დასვენებას და თავისუფალ საათებში, თამარი ერთხელაც არ უნახავს მოწყენილი. ახალგაზრდა

ცოლს მოწყენის დრო არ ჰქონდა. ხან წინდას უქსოვდა პეტრეს, ხან კითხულობდა პეტრეს მოტანილ წიგნებს და ხანაც ოთახს ალაგებდა.

უქმესა და თავისუფალ საათებს თამარი და პეტრე სულ ეზოში ატარებდნენ თოხითა და ბარით შეიარაღებულნი.

მათი პატარა ეზო ყვავილებითა და მწვანილეულობით მოირთო. რა ყვავილი, რა სანულელები არ ეთესა შიგ! პატიოსანი კომპოსტოც ბევრი იყო და თავმომწონე ქარხალიც.

მაგრამ ყველაზე უფრო საყვარელი ყვავილი თამარსა და პეტრეს მეორე წლის ბოლოს გაუჩნდათ.

ამ ყვავილს გიორგი დაარქვეს და შემდეგ წილიწადი ისე არ გავიდოდა, რომ თამარს თითო ყვავილი არ გასჩენოდა.

ბოლოს, როგორც იქნა, მეთორმეტე ყვავილზე შეჩერდა თამარი. პეტრეს აზრით, ამდენი ბავშვი მოსაველეადაც კმაროდა და სარჩენადაც, რადგანაც მისი ხელფასი, თვეში თვრამეტე მანეთი, ოცდახუთ მანეთამდისაც ვერ ავიდა, სიძვირე კი თანდათან მატულობდა.

პეტრე ხუმრობასაც არ აკლებდა ხელს.

—ერთიც ენახოთ, ბრძოლაში გამიწვიეს,— ეტყოდა თამარს.— ჩემს ვაჟებს მეთაურად თვითონ დაველდები და სულ შვიდი მეომარი ვიქნებითო.

—სიძებეს კი აღარ ითვის?— ეუბნებოდა გულდაწყვეტილი თამარი.— თუ ყველანი გავათხოვეთ, მაშინ ვაჟებიანად თორმეტი მეგრძოლი გეყოლებოა.

—ჯარში სიძებიც არაა დასაწუნი,— აიმედებდა პეტრე თამარს, და ამ მომავალი ჯარისკაცებისა და საპატარძლოების გამოსაზრდელად დღე და ღამე ასწორებდნენ. პეტრე შუალამედის მუშაობდა ქარხანაში და თამარი ახლა სარეცხის სარეცხავადაც დადიოდა ოჯახებში.

აზოვს და რატომ არ უნდა გაზარდონ? ამასთან იმ აზრსაც დაადგენ, რომ ნაპოვნი დეფოვალა იყო, მხოლოდ ტირია და ღრიალა. სამაგიეროდ სულ სხვა რამესა თქვაობდა თამარი, რომელსაც მეთორმეტე ბავშვის ძმულ ჯერაც არ გაზრობოდა და უკვე ანოვებდა სტუმარს—თოვლში ნაპოვნს.

—პეტრე!— თქვა ბოლოს ქალმა.— თორმეტე შვილი გვაყავს, ჩვენი გაქრე ბავშვით აღარ მოიმატებს მეცამეტეა, სადაც ჩვენი ვიწოვით ლუქმას, იქ ამისათვისაც მოვანებნოთ. კარგი ბავშვი ჩანა, ვაყვანივით ტირიას!

პეტრემ გაკვირებული თვალით გადახედა ჯერ თამარს და მერე კი ბავშვს ბის ჯარს. ექვსი— ჩემი ვაჟი, ექვსი— სძე, ერთიც—ნაპოვნი, ერთიც მე—ეს სულ თორმეტი გამოდიოდა და ახლა მართლაც მოეჩვენა, რომ ის ომში მიტყდებოდა ერთად ცამეტ კაცს— მხოლოდ მის საკუთარ შვილებს, სძეებს და ნაშვილებს და იბრძვის საღიაც ცხრა ჩთას იქით. როცა გამოერკვეს ნაპოვნს თავის შვილებში აღარ არჩევდა და ახლა მხოლოდ ის აწუხებდა, რა დაერქმია ბავშვისათვის. ან იქნებ კიდევაც ერქვა სახელი.

ამ გაჭირების წამალი შეიქნა უფროსი ქალიშვილი, რომელმაც თეთრი ბ ტრსტის სახვევებია ყუველი ნაყრის და ნაწიპური) გასინჯვა უკვე მოასწრო, ანონაქარგის ბოლოს სიტყვა „გიორგი“ ჩაწინა და დიდის ამბით ამწნო ოჯახს. ამაშიდაც შენა პეტრემ მის წინაშე გიორგი დაარქვეს, ხოლო პეტრემ უბის წიგნში ხ.ლი კანკალით ჩაწერა 15 თებერვალს ღამით ნაპოვნი ბავშვი, რიცხვით მეცამეტე მათ სახლში, და ყველას გასაგონადაც განაცხადა:

—ჩემი გიორგი მეცამეტეაო.

ასე დაერქვა ბავშვი გიორგი მეცამეტე, და როცა თამარი ის იმ დღითვე გაიანა, მოუარა და ძმუთიც გული მოუფერა, უკვე ისე უყვარდა, როგორც საკუთარი შვილი.

ბავშვები ხომ ფეხზე აღარ იდგენ სიხარულით. თოლში ფაფხნით რომ გული მოიფერეს იმ დღით, მერე მთელ უბანსა და მეგობრებს აცნობეს გიორგი მეცამეტის სტუმრობის მბავი.

ამ საზრუნავს სხვა საზრუნავიც მოჰყვა. თხა, რომლის რძითაც პეტრემ თამარს თორმეტე ბავშვს დააბრდევინა, დაბერეულყო და აღარაფერს წველიდა. გიორგი მეცამეტის ახირებულმა სტუმრობამ დასვა საკითხი: ბებერი თხა გაეყიდოთ და ახალგაზრდა, მწველი შეეძინათ.

თამარი და პეტრე თავის შვილებში არ არჩევდენ გიორგი მეცამეტეს. უფლიდენ, ეფერებოდენ და თავს ევლებოდენ. ახლა თამარის საფქრელად შეიქნა ოდესმე ენახა დედა, რომელმაც ისეთ ამინდს გადასავლებად გაიმეტა გიორგი მეცამეტე, და თმებით ფთრია. თანაც გულში ეშინოდა მართლა არ გამოჩენილიყო ის ვიღაცა ბოროტი დედა და შვილი არ მოეკითხა.

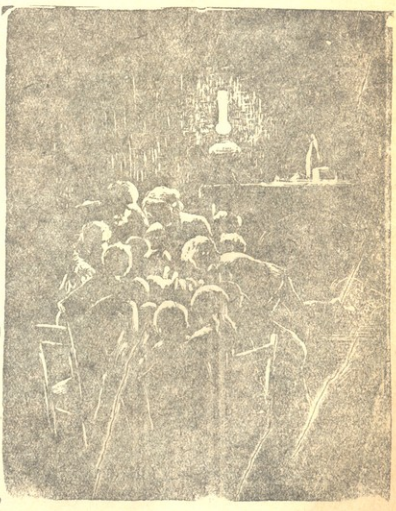
ამ აზრმა თამარი სასოწარკვეთილმა დღის შეიყვანა. ბოლოს გულის დასამშვიდებლად გიორგის პოვნის ამბავი ვადაფუცა და ნამდვილად დასამშვიდა. თითქმის ყველანი დაარწმუნა თამარმა, რომ მეცამეტე შვილი საკუთარი იყო, გარდა ერთი მათი ახლო მეზობლის ქალისა. მას არ სჯეროდა. თამარი არწმუნებდა, რაც შეეძლო, მაგრამ უშედეგოდ.

III

წლები წლებს მისდევდა. თამარის შვილები ყველანი ჯანით სავსეები გამოიყვნენ. ისრდებოდენ, ვაქცადებოდენ და გიორგი მეცამეტესაც, ხუთი წელი შეუსრულდა. ამ დროს ერთი ამბავი მოხდა, რამაც ბუნდირი ოჯახი ცოტა აკლდა მთლად არ დაღუპა. მუშები მეჭარხნებს აუჯანყდენ და თოფი იარაღით ქუჩებში გამოიყენებენ. პეტრეც გადაიკარგა საღიაც თაისი შაშხანით.

მოდლიდენ მთავრობის მოხელეები და სახლს ჩხრეკდენ. სინჯავდენ თამარის ბოხჩებსა და სეკვრებს. ეძებდენ გადააღულ ქალაღებს და იარაღს და ვერაფერს პოულობდენ. პეტრესი აღარაფერი ისმოდა. თამარი ძლიერ წუხდა, ბავშვებს მართო კარტოფილიდა ჰქონდათ საქმელად და უშაქრო ჩაით იბერებოდენ.

ერთბელ თამარს ციხიდან წერილი მოუვიდა. პეტრე ატყობინებდა —აქა ვეზივარ და ბავშვებიანად მხახეო.

თორმეტმა ბავშვმა გულდასმით დაათვალიერა ახლანაპოვნი ძმა.

თამარმა ბავშვები დაბანა, ჩააცვა, დაახურა და გასწია ციხისაკენ ტუსაღის სანახავად. გიორგი მეცამეტეც თან ახლდათ.

პეტრე ციხის საავადმყოფოში გადაყვანათ; როცა თამარი ბავშვებიანად შეუშვეს მის სანახავად, პეტრე გონს აღარ იყო. სიცხისგან მოადგდა, მეორედ ღრეს კი გარდაიცვალა.

ისედაც ხელმოკლე ოჯახი ახლა სულ დაცა და გაღარიბდა. რაღა გზა ჰქონდა! თამარი ღამე სარეცხსა რეცხავდა და ღღე ქარხანაში ჰქონდა აგურს, იმ ალაგას, სადაც მისი პეტრე მუშაობდა.

შვილია, რაც შეეძლო, წვრილშვილს. ყველას სკოლაში ატარებდა. ერთადერთი სიხარული დაქვრივებულ თამარისა ისღა იყო, რომ ბავშვები ფრიალებზე სწავლობდნენ და კლასიდან კლასში თამაზად გადადიოდნენ.

მუშების ბრძოლამ შედეგი გამოიღო. ძველი ბურჟუაზიული მთავრობა დაემხო და ქარხანას კერძო მებატრონის მაგიერ დირექტორი და ადგილკომი ჩაუდგინეს სათავეში.

დირექტორიც და ადგილკომიც პეტრეს და თამარის კარგი მეგობრები იყვნენ. თამარს უფრო იოლი სამუშაო მისცეს, ხელფასი მოუმატეს, დაღუპულ პეტრეს თორმეტ შვილს და ერთ შვილობილს გაძლიერებული პენსია დაუნდნეს.

ამან დაამყარა თამარი. დარწმუნდა, რომ მისი შვილები უკვე გადაურჩენ შიმშილს, სიტყვებს,

გიორგის ცოფიანა ძალღივით ეშინოდა ლუციასი, ერთდებოდა და ემალებოდა.

ქუჩაზე ხეტიალსა და უსწავლელობას, საკმარისი გაუნდნათ და ტანსაცმელიც.

უფროსები დაინტენ დაღინაზარდენ. ზოგი აგურხანაში მოეწყო სამუშაოდ, ზოგი სახელოსნოში და უფროსი კი მოსკოვს გაგზავნეს რაღაც კურსებზე.

—ქვას გულზე დავცილებ, წელიწადი მოხარულ ქარხანას ვქამ და შვილებს ცამეტევეს დავათვე ბინებ უმაღლეს სკოლასი. —ეტყოდა ხოლმე თამარი იმათ ქობის პირდაპირ მცხოვრებ გაუთხოვრად გადაბერებულ ქალს, აგურხანის ყოფილ მებატრონის შვილს, ლუციას.

—ჰა, ვითომ რამე გამოვა?

იტყოდა ამაზე ლუცია, ტანად დაბალი, მორგევივით მრგვალი, კაცურის ხმით. საზარელი სანახავი იყო ეს ლუცია. ვიწრო შუბლს უფარავდა მუდამ ზინზლიანი და ოფლისსუნანი თმა. ბოროტად დაქვეტილ თვალებს ქორივით აპარბალებდა და სიცილი მის ტუჩებსა და კბილებზე არავის ენახა.

ღღე ისე არ გავიდიოდა მეზობელს არ წაჰკიდებოდა და ენა არავისთვის მიეტანა. უყვარდა სხვისი უბედურების ცქერა და ტკებობდა, თუ ამის მიზეზი თვითონ იყო. ერთი თამარი იყო ამ უბანში, რომელსაც ლუცია ვერაფერს აკლებდა და გულზე სკედებოდა.

უბანში ის არავის უყვარდა და ყველანი, როგორც შეეძლოთ, ერთდებოდნენ. ლუცია მისთვის უბნის ბიჭებს დაერქმიათ გასაჯავრებლად; და როგორც კი გამოჩნდებოდა უბანში, იმ წამსვე ყოველი მხრიდან ატყდებოდა ძახილი:

—ლუცია! ლუცია!

ამაზე გადაბერებული ქალიშვილი ბრაზობდა და ცოფებს ყრიდა. ბავშვებს თუ ეშმაკი წარმოედგინათ, ის მხოლოდ ლუციას ჰგავდა და სხვას არავის.

გიორგის ცოფიანი ძალღივით ეშინოდა ლუციასი. ერთდებოდა და ემალებოდა, როცა ის თამართან განდებოდა სტუმრად. თამარიც ბევრს ფიქრობდა და ვერ გავიო, რად ემტერებოდა ლუცია მინცა და მინც გიორგი მეცამეტეს.

ბოლოს, რაკილა ლუციამ თავისი ქარტალი ენა აღარ გააჩერა, თამარმა მის მკლავში ხელი გამოსწოლა, კარში გაიყვანა, კუკუ ამოჰკრა და აუკრძალა მის არემარეზე გავლა.

სამაგიეროდ გიორგი მეცამეტე იმ დღეს ტექნიკუმის პირველ კლასში მიადებინა ახლადღანიწნულ დირექტორს.

IV

გადაბერებული ლუციას ცხოვრება ბოროტად დამთავრდა, და პატარა გიორგი მეცამეტის ვინაობასაც ფარდა აეხადა.

ერთხელ ლუცია საღალე გამძლარიყო და ღვიწროც დაელია. შინ რომ ბრუნდებოდა, ქვეფენილზე ბავშვმა გადაურბინა, შუა ქუჩაზე, დადგა და უცდიდა, როდის მიეფარებოდა თვალს ლუცია.

ლუკია ჭეცრავ მოტრიალდა და ბავშვს ჯოხით გამოეცხვიდა. ბავშვი დასამალავად გაიქცა. ამ დროს ავტომობილმაც ჩაიჭროლა შუა ქუჩაზე და თვალს საშინელი სანახაობა წარმოუდგა:

ჭეცრავ ეგდო შუაზე გადაჭედილი ლუკია. მთელი უბნის მცხოვრებნი შეგროვდნენ. მილიცია, პროკურორი და გამომძიებელი ავტომობილით მოგრილდნენ. შეიქმნა ძიება და ოქმის წერა.

ლუკია კუბოში ჩადეს, ოთხმა კაცმა აწია და დაასვენეს საკუთარ სახლის აივანზე, რომ აქედან რაც შეიძლება ჩქარა გაეტანათ და ჩაეგდოთ მიწაში, ხოლო ბინაში ერთი ვინმე უბინაო ჩაესახლებიათ.

გამომძიებელმა გადაათვალიერა ლუციას ბინა, და ნივთები. ბევრ უსარგებლო ნივთთან ერთად მაგიდის უჯრიდან ამოიღო მრავალი წლობით ნაწერი და ერთმანეთზე მიკრებულ რვეულები—ლუციას დღიურები.

ამ დღიურებმა ძალზე დაინტერესა გამომძიებელი, რადგანაც ის იწყებოდა 1896 წლის მაისიდან და წყდებოდა მხოლოდ უბედური შემთხვევის წინა საღამოთი. დღიურიდან ნათლად ჩანდა, თუ რა პლდნი ბნელი საქმე და ცოდო დაეტრიალებია მას ქვეყნად და, სხვათა შორის, წერდა:

„1913 წელი. თებერვალი. ჩემმა ძმამ გიორგიმ დიდი ხანია შეირთო ქალი, რომელიც ჩემთან ერთად სწავლობდა და მე მთელი ჩემი არსებით მძულდა.

მადლობა დღერთს, ჩემი რძალი გარჯაი-ცვალა 10 თებერვალს, მძიმე ძეობის შემდეგ.

ჩვენი ოჯახი მაინც არ განთავისუფლდა საძაგელი ადანაინის ჩრდილისაგან, მას დარჩა ბავშვი, სუსტი და, მგონი, უდღიური.

ბავშვი, სახელად გიორგი, მე მიეუსვი პეტრეს მთის ძირად, ჩვენი ქარხნის მუშას.

რა თქმა უნდა, პეტრე და მისი ცოლი ბავშვს გაგულადვენ: თავიანთი თორმეტი ჰყავთ

და რჩენა უჭირთ. ვმადლობ, ღმერთო, რომ ეს ხერხი ჩამავიწყდა.

20 თებერვალი. ჩემი ძმა დაბარუნდა. ცოლისა და შვილის დადღუპვას ძლიერ წუხს, მაგრამ არაფერია, გადაიტანს. თუმცა ისტერიკა ცუდი ნიშანია.

25 თებერვალი. ჩემი ძმა დღეს ნერვოზატოლოგთან მყავდა. ექიმმა სიგევე დაადასტურა. მე რა ვუყო? ჩემი ბრალი არაა. ჩემს ძმას ის ქალი რომ არ შეერითო, ეს უბედურება არ დაემართებოდა“.

თამარმა ეს გაიგო თუ არა, მაშინვე მიხვდა, რად ემტერებოდა მის გიორგი მეკამეტეს ბოროტი ლუკია. გამომძიებელს იქვე აუხსნა საქმის შინაარსი.

გამომძიებელმა, რომელსაც სხვაც ბევრი ენახა და გეგო ამაზე უარესი შემთხვევები, თამარი ამიგდა და მოინდომა, რაც რამე დარჩა ლუციას, გიორგისათვის მიეკუთვნებია და ბინაც ობლის სახელზე გადაეტანა. ეს კი უბრალო ამბავი არ იყო. ბინა მშვენიერი ორი ოთახისა და აივნისაგან შედგებოდა.

—კარგია, რომ ჩემმა გიორგიმ არა იცის რა თავისი ჩამოაეღობის. — განაცხადა თამარმა. — ის ჩემი გაზრდილია და ჩემი შვილია ვთვლი. ამით მას არაფერი აკლია. აქ რაც წერია, ის რომ ვაიგოს, ვინ იცის, რა კუჭაზე შეიქმნებაო.

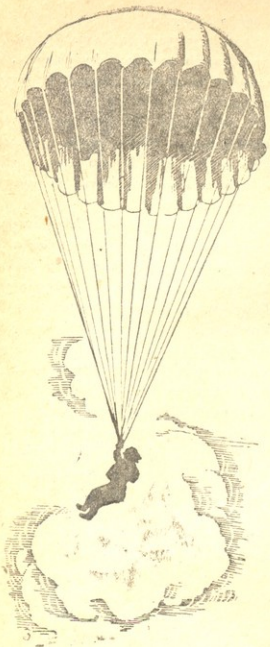
და გამომძიებელს სთხოვა ბოროტი ლუციას დღიური ცეცხლში დაეწვა და არც არაფერი გაემხილა. გამომძიებელმა დღიური ცეცხლში შეუძახა, ხოლო ბინა კი თამარის ცამეტ შვილს მიაკუთვნა.

—არა, არ მინდა მე ეგ ბინა, ჩემი შვილები ისეთის ქვეყნის შვილები არიან, რომ ბინასაც იშოვნიან და პურსაც.

განაცხადა თამარმა, გარეთ გამოვარდა, შინ მივიდა და გიორგი მეკამეტე გულში ჩაიკრა. ცრემლები ღვარა და მადლობელი იყო თავისი იღბლის, რომ ყველაფერი მშვიდობით დამთავრდა.

გიორგი მეკამეტის ამბავი ნამდვილია. ის ფრიალოსანი სტუდენტია და წელს უმაღლეს სკოლას ამთავრებს. ცამეტევენი კარგად არიან. ორი მათგანი პასუხისმგებელი მომუშავეა, ორიც მფრინავი. უმცროსი ეპირება წყალმყენთავე გახდეს, ისინი ქალაქის ყველა უბანში ცხოვრობენ. კარგი ბინები აქვთ და ხშირად მხოლოდ იმაზე მოსდით ჩხუბი, დედა თამარი რად რჩება ერთთან უფრო მეტხანს, ვიდრე მეორესთან.

ტრიუმონ გაზიდავა

ვხედავ: ზეცის მინებს ელვა
არ ეხება, აღარ მტვრევს,
მხოლოდ ციდან, თითქო ნელო,
თეთრი მთვარე მოფარფატებს.

ჩამოაფრენს კაცს მიწაზე,
სიხარულით გული ვარდობს,
შემდეგ ზეცა მოიტაცებს
ლაგვარდებში სანავარდლო.

ღვამს ტრამალზე კარავს ფრთებით,
ხან შრიალებს, ხან კი არა,
სად არ იყო, ნახა მთები
და სამშობლო მოიარა.

კვლავ შლის თეთრად თოვლის ქოლგას,
ვერას აკლებს ზენა ქარი.
ცის ეფერში უნდა ქროლვა,
ფრინველივით ფრენა ჩქარი.

უცნაური მეგობრობა

კ. დვდარიანი

მხ. ზერიტაშვილი

თვალემა აქეთ-იქით აცეცებს. ვერ გაუგია, რას
ნიშნავს ყველაფერი ეს. თავის გარდა ბევრ ლომს
ხედავს, მაგრამ ეს უღიერი რკინები მაგრად გა-
მოიყურებიან, არ უშეგებენ მათთან. გაბრაზე-
ბულმა შეუტია რკინის მოაჯირს, მაგრამ ამოდ-
არ იყო ადვილი პატარასათვის მისი დაძლევა.
ბრაზით აღსაესე მიწვა კუთხეში.

—რა მოხდა? როგორ მოხდა? — დაღონებუ-
ლი აძლიედა თავისთავს კითხვებს. იწვა თავის-
თვის ბუნავში, თბებოდა მზეზე, ელოდა დედას,
დედის მაგიერ მოვიდნენ ვიღაცები, სულ სხვა-
ნაირები. — ადამიანებს უნდა უფრთხილდეთ

მაგარ რკინის გალიაში ჩამწყვდიეს ადამი-
ანებმა. შეშინებული, ცეცხლივით მოეღვარე

ეტყობდა ხოლმე მას დედა. სწორედ ესენი იქნებოან ადამიანები?

დიდხანს, დიდხანს ყვიროდა პატარა. დედა შორს იყო, ადამიანებმა კი არ შეიბრალებს. აქ, ამ ვიწრო გალიაში ჩამწყვდიდეს.

იბრძოდა ბრჭყალებით, კბილებით, უნდოდა გველნა რკინის მოაჯირი, წასულიყო იქ, შორს, დედასთან, ჩაჰკვროდა და მასთან ხომ ვეღარ მიბედავდენ ადამიანები! დედის მოგონებაზე პატარა ლომმა უცნაურად შეღმუფლა, უფრო მეტად მიიკუნკა კუთხეში.

რას ერჩოდენ მას? ყოფილიყო იქ! ბოროტი, ბრაზით აღსავსე თვალით უყურებდა გალიების ახლომახლო მოუხსნეულ ადამიანებს.

—ჯიმ, პატარას გაწვრთნა კი შენი საქმე იყოს — ამ სიტყვებით მიუახლოვდენ პატარა ლომის გალიას მოხუცი და ახალგაზრდა,

ლომმა ბრაზიანი თვალი დაამატერა მოსულებს.

—ესენი აქ ერთად არიან, მე კი მომტაცეს დედას, ჩემს ბუნაგს! რას მერჩოდენ? — და კვლავ საშინელი ხმით შეჭმუფულა.

—ხედავ, როგორ მარჯვედ ყვირის! — კვლავ მიუბრუნდა მოხუცი ახალგაზრდას.

—ძალიან იბრძოდა, მაგრამ ჯერ პატარაა, ვერას გახდა.

—საქმეც ვე არის, რომ პატარაა, ახლა მშვენიერად შეიძლება მაგის მიჩვევა. როგორი ავი თვალებით იყურება! ამა მიუახლოვდი, გეშინია? — სიცილით მიმართა მოხუცმა ახალგაზრდას.

—მე დავიჭირე, რის უნდა მეშინოდეს.

—იცი, ჯიმ, დაჭერა სხვა არის, მიჩვევა კიდევ სხვა. მაგას განსაკუთრებული ოსტატობა უნდა.

—ფიქრობ, მაგასაც შეეძლება.

—პატარა ლომის მიჩვევა ძალიან ადვილად შეიძლება, საუკეთესო მეგობარი გავიხდება, მაგრამ ხერხი არის საჭირო, და არა ძალა. უნდა მივეფრო, მიუაღერსო. ცხოველებს უყვართ აღერსი.

პატარა ლომი კი ბრაზით აღსავსე თვალებს არ აშორებდა მოსაუბრებებს, უნდოდა სცემოდა მათ, დაეგლიჯა ისინი და მოსცილებოდა ამ უცნაურ ადგილებს. მაგრამ რკინები, ეს უდიერი რკინები არ უშვებდენ. ბრაზი მოუვიდა, უნდოდა აღარ ეცქირა, თვალები დახუჭა, განიბა.

უეცრად შეკრთა, წარბებს შუა რალაც გადოსწორად უღიტიწებდა. უნდოდა სცემოდა, მაგრამ ტანში სასიამოვნო ჟრუჟა ტელი იგრძნო, თვლები დანაბა, გაიტვრინა. ახალგაზრდას თითები სასიამოვნოდ უღიტიწებდა.

მაღე გაბრუნდა ახალგაზრდა, მშვენიერი ხორცის ნაჭერი მოუტანა. კარგახანია შიმშილი აწუხებდა. უეცრად მივიარდა, მხეცურის ჟინიანობით ჩაბღუჯა და დაუწყაო წიწკნა, თან გვერდზე გასცქეროდა ახალგაზრდას, რომელიც მომღიმარ თვალებს არ აცილებდა.

გაძლა.

სიამოვნებით გაწევა, თათების ლოკვა დაიწყა.

* * *

გავიდა დღეები, გავიდა წლები, გაიზარდა ლომი, დაეფაკადა მისი ახალგაზრდა მეგობარიც.

ლომმა ვეღარ იხილა თავისი ძველი ბუნაგი, სამუდამოდ დარჩა რკინის გალიაში. ამაო იყო ყოველგვარი ცდა თავისუფლების მოპოებისა.

ადამიანები, ადამიანები და ყველგან ადამიანები. დიდი დარბაზები სასევა ადამიანებით, უამრავი თვალი, შიშით და აღტაცებით სავსე. ვერ გავგო, რა უნდოდათ მათ, რას მოითხოვდენ მისგან. ამბაზება მას ეს შიშით და ცნობისმოყვარეობით აღსავსე თვალები. მხოლოდ მისი მეგობარი არ ჰგავდა მათ. ამ ფიქრებით იწეა და ელოდა, დღესაც უნდა გასულიყო დიდ დარბაზში ბევრ ადამიანთან.

ცირკის დარბაზი ხალხით იყო სავსე. ყველა მოუთმენლად მოელოდა საინტერესო ნომერს.

კულისებში კი შემდეგი საუბარი იყო:

—ჯიმ, არ გირჩევ უცხო ლომებთან თამაშს, საშიში საქმეა.

—ჩემთან ერთად იქნება ჩემი მეგობარი ლომი.

— ეგ ვიცი, მაგრამ ის დანარჩენი სამი შენთვის უცხოა.

— ისინიც ხომ გაწვრთნილნი არიან.

— მისი მწვრთნელი სხვა არის.

— ნუ გეშინია, ნახავ, რომ ყველაფერი კარვალ ჩაივლის.

— ვეჭობ.

გამოიყვანეს ლომები. ოთხი ძლიერი მხეცი ბორბავდა უზარმაზარ რკინის გალიაში.

საზარელმა ღმუილმა მოიცვა დარბაზი, ხალხმა სუნთქვა შეიკრა, შიშით და ცნობისმოყვარეობით აღსაყვ თვალები არ სცილდებოდა ასპარეზს.

მიუხელოვდა გალიას ჯიმი. სამმა წყვილმა თვალმა ელნათურაშავით შეანათა. ამ საშიშმა გამოხედვამ წუთით შეაკრთო ჯიმი, მაგრამ მეოთხის ლომობიერმა გამოხედვამ გაამხნევა, სწრაფად გამოალო კარი და შევიდა გალიაში. ლომები მტრულად დააქვრდნენ მას. წუთი — და ჯიმი დაიპყრობდა მათ სიამაყეს, მაგრამ უცერად წაბორძიკდა, რკინის მოაჯირს ხელი სტაცა თავის შესაკავებლად, მაგრამ უკვე გვიანდა იყო: ლომები მივარდნენ ჯიმს და დასცეს ძირს.

შეინძრა დარბაზი, აღელდა ხალხი, შიში და სიბრაღეული იბრძოდა ყველგან.

წუთიც — და სამი მძევინარე მხეცი ბოლოს მოუღებდა ჯიმის სიცოცხლეს. შეკრთა ჯიმის მეგობარი, ავზნებული თვალები დააშტერა ძირს დაცემულ მეგობარს, მწყრალად შეხედა თავის თანამომძვებს, თვალები სასტიკად აღევზნო, საშინელი ხმით შეღრიალა და მივარდა ლომებს.

გააფთრებული იბრძოდა მეგობრის გულისათვის, იბრძოდა სამთან ერთი.

ხალხი შეაკრთო უჩვეულო სურათმა. აღტაცების გმინვა აღმოხდა ყველას. აღამიანთა თვა-

ლები გავციცვლით დასცქეროდნენ მხეცთა ბრძოლას.

გამოიყვანეს დამტვრეული ჯიმი. ერთმანეთის დაცილებით დაამშვიდეს ლომები.

* * *

დრო დროს მისდევდა, ილეოდა დღეები. ჯიმისა და ლომის მეგობრობა დღითიდღე უფრო მჭიდრო ხდებოდა.

მრავალი დღე გაატარეს ერთად, მრავალჯერ გამოიწვიეს ხალხის აღტაცება.

მოხუცდა ლომი, სამუდამოდ შეეჩვია რკინის გალიას. დაუძლურდა.

მთელი დღეები იწვა თავის გალიაში, სიზმარით იგონებდა იმ დღეს, როცა იწვა თავის ბუნავში, თბებოდა მზეზე და მოელოდა დედას...

მას ახლა აღარ იზიდავდა თავისუფლება, დამძიმებულ ტანს ძლივს ანძმრევდა. ყველასთან მორჩილი და წყნარი გახდა. ყველას უყვარდა და ებრალებოდა ბებერი ლომი.

მხოლოდ ვირთაგვები არ აყენებდნენ, გრძობდნენ მის დაუძლურებას და მოსვენებას არ აღლევდნენ. მის გალიასთან ხშირად გაისმოდა ჯიმის ნაღვლიანი ხმა.

— არ ვიცი, რა მოეუხებოხ: ყარაულობა შეუძლებელია, არა და ამ ოხერმა ვირთაგვებმა სიცოცხლე გაუმწარეს საწყალს.

— მართლაც ძალიან ტანჯავენ, მერე როგორი მორჩილი გახდა ამ ბოლო დროს.

— გული მტკივა, რომ ვუყურებ მაგის ტანჯვას. არ ვიცი კი როგორ ვუშველო.

დღესაც დაფიქრებული იდგა თავის მეგობრის გალიის წინ ჯიმი. მას მოხუცი დარაჯი მიუახლოვდა, რომელსაც ხელში პატარა უკუღო ძაღლი ეჭირა.

— ჯიშ, ეს ძალიან მეტად უშიშარია. ძალიან უყვარს ვირთაგვებზე ნადირობა. სინჯე, შესვი ვალიაში.

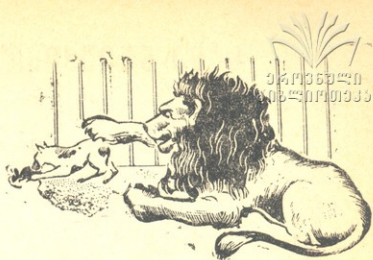
ჯიშმა გამოართვა ლეკვი და თავზეხელი გადაუსვა.

— მეცოდება, ვი თუ მოკლას,

— ვსინჯოთ მინც...

ჯიშმა გამოალო კარი და შესვა პატარა ლეკვი. ლეკვი არ შედრკა, სწრაფად ისკუბა და გალიის კუთხეში ჩაკუცქული ვირთაგვა თათებში მოქცია.

ლომს არ მოეწონა ლეკვი, არც კი ამდგარა, ისე აიღო თავისი მძიმე თათი და მოინდომა ერთის დაკვრით გაეჭრო პატარა აბეზარი, მაგრამ აწეული თათი ჰაერში გაუჩერდა, თვალები გაუფართოვდა და დააშტერდა ფინიას, რომელმაც წამში მოგუდა ვირთაგვა. ლომმა კმაყოფილე-

ბით შეხედა დამხრჩველ მტერს, ზღაზღუნით ადგამძიმე თათით ფინიას თავისებურად მოუაღერდა.

მიდიოდა დღეები. კმაყოფილი ცხოვრობდა ლომი თავის მეორე მეგობართან ერთად.

ჯიში მხიარულად უყურებდა მათ, როცა ხედავდა ლომის თათებში მოქცეულ ფინიას, რომელსაც თავი მის ვეება მკერდზე დაედო და კმაყოფილებით ეძინა.

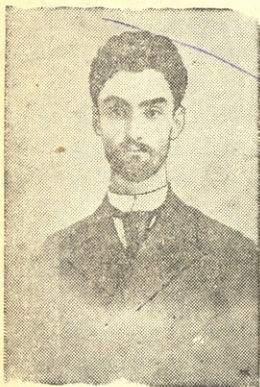
„ეს მე პირ!“

— ახ! თქვენ როგორ დამიატეთ ჟურნალში! ეეე, მითხარით კი, რომ სურათისათვის გიღებთო და მინც ჟურნალში დამხატეთ. მერე რატომ დამიხატეთ ხელი პირში? განა მე პირში ხელს ვიღებ? არა. აქ კი დახატულია, თითქოს მე ხელს ვწოვდე... მაგრამ მინც თითქოს ვგავარ, თუმცა არც ისე ძალიან. სხვა „პიონერშიც“ ვარ დახატული? თუ მხოლოდ აქ? ყველგან? ეხ! მერე, ჟურნალი „პიონერი“ ხომ ყველგანაა? ხოო! მაშასადამე, ყველანი მნახეთ. მერე რა ვუყოთ, მნახეთ! განა მე ცუდი ბიჭი ვარ? დამაცადეთ, ჯერ გავიზარდო!..

იბა ნაპაზიძე

(მოგონება)

საშა სულ 6-7 წლისა იქნებოდა, როცა პირველად გავიცანი. აი როგორ მოხდა ეს გაცნობა.

ჩემმა დიასახლისმა მიმიყვანა სტუმრად გიგო წულუქიძის (საშის მამის) ოჯახში. ქიშკარი შევალეთ თუ არა, წინ ხტუნვით შემოგვეგება პატარა, ლამაზი, შავთვალა ბიჭი. როცა ჩემმა მხლებელმა მას ჩემი თავი გააცნო, როგორც „მასწავლებელი“, საშამ წარბები შექმუხა, მერე თავზიანად მომესალმა და შეგვიძღვა სახლში, სადაც დავხვდნენ საშის მამა თავ. გიგო, ღრმად მოხუცებული ბებია და მამიდა ნინო. ცოტა ბაასის შემდეგ გავედით აივანზე. საშა სულ ირგვლივ მივიღია, მათვლიერებდა, ეტყობოდა მოეწონდი და უნდოდა ახლოს მოსვლა, მაგრამ სიტყვა „მასწავლებელი“ აჩერებდა — არ მოსწონდა. ბოლოს, როცა გიგო, რომ მე სკოლის მასწავლებელი ვიყავი, და არა პირადად მისი, აღერსიანად მომხეია ხელი და გამიყვანა ეზოში.

* საშა წულუქიძე აშ. სტალინის უახლოესი მეგობარი იყო. იგი ტუმბერკულოზმა უდროოდ იმსხვერპლა: გარდაიცვალა 1905 წლის 12 ივნისს, დასაფლავეს კ. ხონში, დასაფლავებებზე სიტყვა თქვა აშ. სტალინმა.

მეც სიამოვნებით გავყევი. მერჩია მასთან ვყოფილიყავი, ვიდრე მოხუცებულთან, რადგან მაშინ სულ 17-18 წლისა ვიყავი. ამ დროს მეჯინებემ თავლიდან მშვენიერი შავი ცხენი გამოიყვანა. საშას ვკითხვ: „იცი თუ არა ცხენზე ჯდობა?“ ბავშვმა საშინლად ითაკილა ჩემი შეკითხვა, გაექანა და ბიჭის დახმარებით მოახტა უბელო ცხენს. მე სახტად დავჩრი და აივანზე ავედი. ამ დროს საშას საშინელი სისწრაფით მიაქროლებდა ცხენი თვალგადაუწვდენელ მინდორზე. საშა ჩიტის ოდენადა ჩანდა. მე კვილი მოვრთე, მეგონა ბავშვი ჩემი მიხეზით დამტეროდა. შინაურები მამშვიდებდნენ, თურმე იცოდნენ საშას ასეთი ოინები და არ ეშინოდათ მისი ცხენიდან ჩამოვარდნის. ცოტა ხნის შემდეგ აქაფებული ცხენი გააჩერა აივნის წინ. საშა გადმოხტა და ამაყად შენოძძახა: „ახლაც მკითხავ ვიცი თუ არა ცხენზე ჯდობა?“. ბებია ძლიერ გაუჯავრდა: არა გრცხვენია, ბიჭო, ეს უცხო სტუმარი შეგვიშინეო.

— ახლა ხომ დარწმუნდება, რომ მე არ მეშინია ცხენოსნობის და არც არაფრის არ მეშინიაო, — მიუგო საშამ და მოკურცხლა.

ასე უცნაური იყო მე და საშას გაცნობა, შემდგომ კი დავმეგობრდით.

მართლაც რომ გამბედავი ბავშვი იყო საშა, თუმცა ძლიერ სუსტი აგებულების, ძლიერ ნეზიერად აღზრდილი. რომ იტყვიან, ცივ ნიავს არ აკარებდნენ ბებია და მამიდა. დედით აღრე დაობლებულიყო. ხშირად ავად ხდებოდა, მაგრამ მაინც ლოავინში ვერ აჩერებდნენ, სიცხიანი დარბოდა. ხშირად ჩემთან გამოირბენდა, მე წვიყვენდი და ძალათ ჩავაწვენდი ხოლმე ლოავინში. უყვიარა ჩემთან ჯდობა და ტიტინი. ხშირად მეტყუოდა: არ მიყვარს ჩემი ფრანგის ქალი, შენ მასწავლე ფრანგულიო. მე ფრანგული არ ვიკოდი და ქართულად ხშირად ვუმართავდი ბაასს, ვასწავლიდი ლექსებს, ზღაპრებს. ხშირად მოირობენდა საშა და გამიტაცებდა სასეინროდ, ჩვენ ორივეს გვიყვარდა კონსტანტინე წულუქიძის (ბიბა იყო გიგოსი) ბაღში სეირნო-

მ. მარიანიშვილი

გამარჯვებული იბისი ნადავლს ხმელეთისაკენ მოაქროლებდა; მის მძლავრი ფრთები ჰაერს მძიმედ მოაპობდა. როგორც ეტყობოდა, ტვირთი უმძიმდა. ურყეუსი ამის კლანჭებში ტკივილებისაგან იკლავებოდა, ცდილობდა თავის განთავისუფლებას. ბოლოს, როგორც იქნა, მოახერხა, ამოიბრუნა თავი და ფეხს პირი წაატანა, მაგრამ იმავე წამს ნისკარტი ისე მძლავრად ჩაჰკრა იბისმა, რომ თავგაჩეხილი ჰაერში მათრახივით დაეკიდა. იბისმა მსხვერპლი ჩვენ თავზე გადაატარა და ჩქარა თვალთ მიეფარა...

ადიდებულმა ნილოსმა სიციხისაგან დასუსტებული ქვეყანა გამოაცოცხლა და აამოძრავა. მთელი მოსახლეობა გარეთ გამოსულა, მას შეჰხარის და თავს დასტრიალებს. ბევრს ნავეებით თევზაობა და ნადირობა გაუჩაღებია. ზოგი ფრინველებს ხოცავს, ზოგი თევზებს იჭერს და ზოგი კიდევ ვინ მოსთვლის რას. ნილოსმა ეგვიპტელებს აუარებელი სარჩო მოუტანა. ყველა ცდილობს ბედნიერი შემთხვევა არ გაუშვას ხელიდან და რაც შეიძლება მეტი ისარგებლოს; მთევზებში ფრთხილად იკვეიან: ეშინიათ ნიანგი არ მიეპაროს. ერთი კაცი გამუდმებით ირგვლივ იყურება, ხელში შუბი აქვს მომარჯვებული...

ნიანგი ძალიან გაუმადარი და ცბიერია, მსხვერპლს ჩუმად ეპარება და უცბად ესხმის თავს. მას ძალიან მძლავრი კული აქვს, ერთი დარტყმით შეუძლია ნაღი გადააბრუნოს, ადამიანი შორს გატყორცნოს. წყალში ჩქარა დატურავს, მაგრამ ხმელეთზე ნელა მოძრაობს; სქელი და მოკლე ფეხები არ აძლევს საშუალებას, რომ ჩქარა ირბინოს. ამიტომ, ადამიანმა თუ შეამჩნია, ადვილად გაეჭყევა მას.

სიგრძით ნილოსის ნიანგი ათ მეტრს აღწევს. საკვირველია, რომ ეს უზარმაზარი ცხოველი ვითარდება პატარა კვერცხისაგან, რომელიც ბატის კვერცხზე კოტათი დიდია. ახლადგამოჩეკილი ნიანგი ძალიან წვრილია და გრძელი, იზრდება სწრაფად და რამდენიმე თვის შემდეგ საშიშარ ცხოველად იქცევა. ყველა ცხოველი

გაუბრის და ეშინია მასთან პირისპირ შეხვედრა. თვით ნადირთა მეფე—ძლიერი ლომიც ვერბედავს მასთან შებრძოლებას.

ნიანგის არ ეშინია მხოლოდ პატარა წყლის ჩიტს, რომელიც მუდამ მისი თანამგზავრია და მის, ასე ვთქვათ, კმაყოფაზე იძყავება. სამაგიეროდ ეს ჩიტი ნიანგს დიდ სამსახურს უწევს. ვინადან ნიანგი მეტ დროს წყალში ატარებს, მისი ღრძილები სავსეა ხოლმე წურბელებით, რომლებიც ძალიან აწუხებენ. წურბელებისაგან შეწუხებული ნიანგი ნაპირზე გამოდის, ალებს თავის საზარელ ხახას და ამით თავის მეგობარ ჩიტს უხმობს. როგორც კი ჩიტი ხახადაღებულ ნიანგს დაინახავს, უშიშრად შეუფრინდება ხახაში და უსუფთავებს კბილებს, აკლის წურბელებს. ეტყობა, ნიანგი ამით ძალიან კმაყოფილია და თავის პატარა მეგობარს ოდნავ ზიანსაც არ აყენებს.

ნიანგი მსხვერპლის მოსატყუებლად ერთ საკვირველ და უცნაურ ხერხს ხმარობს: ადამიანის ხმაზე ჩხავის და ტირის. გამოუცდელ ადამიანს ადვილად ატყუებს, მაგრამ აფრიცლებს კი ვერა.

განსაკუთრებით საწყალ მაიმუნებს არა აქვთ მისგან მოსვენება. მიგპარება ჩუმად, როცა სძინავთ ან თამაშში არიან გართული, სტაცებს პირს და თავისი აღმასის კბილებით რამდენიმე წუთში სიცოცხლეს ასაღებებს. მაგრამ თუ მაიმუნებმა შეამჩნიეს ნიანგის მოახლოება, ერთ ალიაქოსსა და წივილს ატეხენ და თან სეტყვასავით დააყრიან ხის შტოებს. როგორც კი ხმაურობას გაიგებს ნიანგი, იმ წამსვე ერთ ადგლას გაწევა და გაიტყრინება—ვითომ მკვდარი: უნდა ამ ხერხით მაინც მოიზიდოს თავისი მსხვერპლი. დიდმა მაიმუნებმა კარვად იციან მისი ოინები და პატარებს აფრთხილებენ, რომ ახლოს არ მიეკარონ. მაგრამ პატარა მაიმუნები ხომ ძალიან ცნობისმოყვარენი არიან და თან მოუსვენარი. ერთხან, რასაკვირველია, გაშოტილი ნიანგი აფრთხობს და აშინებს მათ. მაგრამ გადის დრო, და ის რაღაც საშინელი მხეცი კი არ იმჩრევა (ნიანგს შეუძლია მთელი დღე უძრავად ეგდოს მიწაზე). პატარები ნელნელა ჩა-

* დასაწყისი იხილეთ ჟურნ. „პიონერი“, № 2.

მეთევზეების გასაქირი.

მოდიან ხეებდანი და ჩუმი უახლოვდებიან. ჯერ, ყოველი შემთხვევისათვის, ფრთხილად იქცევიან: უცბათ შეახტიებიან კულზე და კვლავ სწრაფად გადახტიებიან გვერდზე. თან უყურებენ: ინძრევა თუ არაო. რაკი დარწმუნდებიან რომ „მკვდარია“, მის ზურგზე ჯიროთს მართავენ. ნიანგს პირში ნერწყვი მოსდის, მაგრამ ითმენს. რომ გაინძრეს—დაფრთხებიან და ამდენხანს მიწაზე გდება უნაყოფოდ ჩაუვლის! ხელსაყრელ დროს უცდის და კიდევ აღწევს მიზანს. ზოგიერთი მაიმუნი ცნობისმოყვარეობით თვალბთან და ცხვირში უწყებს თითით ჩხიკინს, და ნიანგიც უცბათ „გაცოცხლებდა“ და პირს სტაკებს. ვაბრიყვებული მაიმუნი მისი მსხვერპლი ხდება...

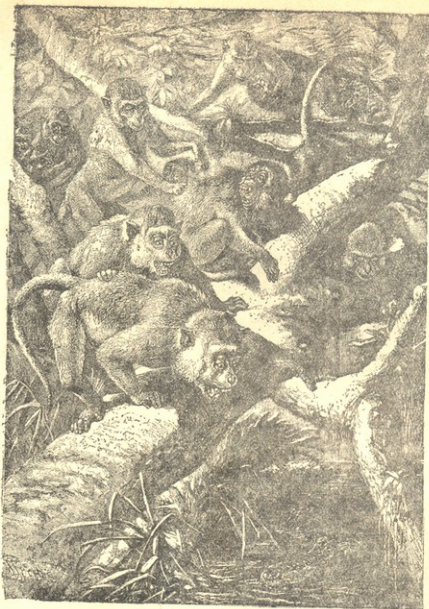
ნიანგებს ჯგუფად უყვართ ცხოვრება და ნადირობა უმთავრესად მზის ჩასვლის შემდეგ, როდესაც სხვა ცხოველებს თავის ბუნაგებში სძინავთ.

მთელი ღამე აქეთ-იქით ყაჩაღებივით დაძრწიან და მძინარე ცხოველებს ეპარებიან და ჭამენ. ნიანგი ყველა ცხოველზე უფრო აფრიკის მახრჩობელა გველს ეტანება და ძალიანაც უყვარს მისი ხორცი.

ნიანგები დღისით, თუ მაძრებები არიან, იშვიათად გამოდიან სანადიროდ; მთელი დღე მდინარის ნაპირას შამებში წვანან და ტკბილად

სძინავთ. ერთი მთვანი კი საგუშავოზე და მძინარე თანამომეგებს ვარშემო უვლის, რომ მტერი არ მიეპაროს. თუ მტრის მოახლოება შეამჩნია, იმ წამსვე თავის ამხანაგებთან გაჩნდება და თავისი მძლავრი კუდის დარტყმით ყველას ფეხზე წამოყრის. შეშინებული ნიანგები აქეთ-იქით გაძვრებიან და ხიფათს თავს აღწევენ...

ძველათ ეგვიპტეში ნიანგზე ნადირობა ძალიან სასარგებლოდ ითვლებოდა და ვახშირებულ იყო. ეგვიპტელები მის დასაჭერად შემდეგ ხერხს მიმართავდნენ. აიღებდნენ ხორცი მობრდილ ნაჭერს, წამოაგებდნენ მოკაუჭებულ წვეტიან რკინაზე, რომლის ბოლოს გამოაბამდნენ ხარის ტყავის გრძელ თასმას და ამის შემდეგ წაიღებდნენ და დააგდებდნენ ნილოსის ნაპირას. რომ დიდხანს ლოდინი არ დასჭირებოდათ, ხაფანგიდან ცოტა დაშორებით, მოფარებულ ადგილას, დააწყებინებდნენ გოჭს ჭკვირილს რომ ნიანგის ყურადღება მიეპყრათ. ნიანგი როგორც კი მისთვის სასიამოვნო ხმას გაიგებდა, იმ წამსვე გამოეშურებოდა მსხვერპლისაკენ. გზაში, რასაკვირველია, პირველად მობრდილ ხორცის ნაჭერს წააწყდებოდა და გველით ჯერ იმას სტაკებდა პირს, და მახვილი რკინაც ხაზაში ღრმად წავიდოდა. ჩასაფრებულ მონადირე

შეამჩნიეს.

რეებსაც ეს უნდოდათ, სწრაფად წამოაცივდებოდნენ ფეხზე და, თასმის მეორე ბოლოთი ხელში, რაც ძალა და ღონე ჰქონდათ, გაიქცოდნენ და თან მახეში გაბმულ ნიანგსაც გაითრედდნენ. ათრედდნენ იმდენხანს, სანამ სმენის და მხედველობის უნარი არ დაეკარგებოდა და არ გაბრუვდებოდა, შემდეგ მისცივდებოდნენ, დაუწყებდნენ რკინის კეტების თავში დარტყმას და სიცოცხლეს ასალმებდნენ. მოკლული ნიანგის სისხლს სამკურნალო საშუალებად ხმარობდნენ: ირჩენდნენ იმით თვალების სწეულებას (სითეთრეს) და შხამიანი გველისაგან დაკბენილ ადგილს. მის ქონსაც მრავალნაირად ხმარობდნენ: ირჩენდნენ ღრმა ჭრილობებს, ხმარობდნენ ციებიისა და კბილების ავადმყოფობის წინააღმდეგ და სხვა. ტყავს კი წვავდნენ და აკეთებდნენ ნაცარს: ნაცარს ხმარობდნენ დამწვარი ადგილის დასა-

ამებლად და მოსარჩენად, ერთი სიტყვით, ნიანგს ეგვიპტელებისათვის დიდი საკურნალო სარგებლობა მოჰქონდა.

ნიანგს ჩვენ კიდევ შეეხედებით, მხოლოდ სხვა პირობებში, ახლა კი დაუბრუნდეთ ჩვენ მეთევზეებს, რომლებიც აღიდებული ნილოსის წითელ ტალღებზე დაეტოვეთ თავისი პატარა ნავებით...

მეთევზეებს უკვე მოუსწრიათ აუარებელი თევზის დაჭერა და დატვირთული ნავით გახარებული მოცურავენ... უცბად მათი ნავის წინ რაღაც ცხოველმა ამოყო თავი და მისი ფართო ნესტოებიდან მაჯის სისხოა წყლის შადრევენებმა ამოხეთქა. დინახა თუ არა მეთევზეები, დაალო თავისი საზარელი პირი, საიდანაც უსწორმასწორო სქელმა და მძლავრმა ეშეებმა გამოანათა, დაიღმუვლა ხარივით და ნავისაკენ წაე-

ტანა. გულგახეთქილმა მეთევზეებმა ნავი მეორე მხარეს გააბრუნეს და, რაც ძალა და ღონე ჰქონდათ, ნიშბით მოუსყეს: მხოლოდ სისწრაფეს და მაგარ კუნთებს შეეძლო მათი გადარჩენა.

გაქცეულებს საშინელი ცხოველი უკან დაედგნა, მაგრამ მისი ვეება და მოუხეშავი სხეული წყალს მძიმედ მიაპობდა და ჩქარა კიდევ კარგა მანძილზე ჩამორჩა. ბოლოს დარწმუნდა, რომ ნავს ვეღარ დაეწეოდა, და ისევ წყალში ჩაყვინთა და გაქრა... ცხოველი, რომელიც მეთევზებს გამოუდგა, ბეჭემოტი იყო.

ბეჭემოტი უზარმაზარი და ტლანქი ცხოველია. მას ტყავი ძალიან სქელი და თითქმის ტიტველი აქვს. მებწილად წყალში უყვარს ცხოვრება და მას წყლის ცხოველს ეძახიან. ეგვიპტელები მას წყლის ხარს ეძახდნენ, რადგან მისი ღმუილი ხარის ღმუილს წაავას. ბეჭემოტზე ნადირობას ეგვიპტელებისათვის დიდი სარგებლობა მოჰქონდა და მისი მოკვლა დიდ გმირობადაც ითვლებოდა. ხორცი მას გემრიელი აქვს, და ეგვიპტელები სიამოვნებით შეექცეოდნენ. მოკლული ბეჭემოტის კბილებისაგან აკეთებდნენ სხვადასხვა მკრელ იარაღს, რომლებსაც დოსტაქრები ხმარობდნენ, ტყვისაგან კი აკეთებდნენ საბრძოლო მუხარადებსა და ფარებს.

ეგვიპტელები ორი მოსაზრებით ნადირობდნენ ბეჭემოტზე: ერთი მხრივ იმისთვის, რომ მასზე ნადირობა სასარგებლო იყო, და მეორე მხრივ

იმისთვის, რომ უკანასკნელს დიდი ზიანი მოჰქონდა სოფლის მეურნეობისათვის.

ბეჭემოტი მთელი დღე წყალში ატარებს დროს, ღამით კი გამოდის ნაპირებზე და გაემართება ყანებისაკენ. გათენებამდის მთელ ყანას აოხრებს, ზოგს ჰამს, თანაც თავისი ტლანქი, ბოძების მსგავსი ფეხებით ჯეგავს და აფუქებს ჯეჯილს. გათენებისას კი გამაძლარი მძიმედ გაიმართება ნილოსისაკენ, შეტურდება წყალში და მთელი დღე არხენიად ისვენებს და თვლემს...

მართალია, ბეჭემოტი ადამიანის ხორცს არა ჰამს, მაგრამ მისი შეხვედრა ფრიად სახიფათოა: ბევრი გაუფრთხილებელი მობანავე დაუხრჩვია ნილოსის ტალღებში.

ადიდებული ნილოსი კი შეუჩერებლივ მიიწევს წინ, ეგვიპტეს შუაგულისაკენ. მიიწევს წინ, და მის წითელ ზვირთებს თან მიაქვს ყოველი სოფლისათვის, ყოველი ქალაქისთვის სიცოცხლე და ბედნიერება.

მოსახლეობაც სიხარულით ეგებება ძვირფას სტუმარს.

სისხლისფერმა წყალმა დაგვიანტერესა, გვინდა ისიც გავსინჯოთ, მაგრამ ფრთხილად ვიქცევით: ვშიშობთ, რომ ისიც მწარე არ გამოდგეს, როგორც „მწვანე ნილოსის“ წყალი. ვიღებთ ჰქით და გემოს ვუსინჯავთ. პირს ვეღარ ვაშორებთ: წყალს კი არა, თითქო შარბათსა ვსვამდეთ! ასეთი გემრიელი და გამაგრებელი წყალი ჩვენ სიცოცხლეში არ დავვილევია! ვსვამთ და კიდევ გვინდა...

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

ზოოპარკი

სანდრო ჟღენტო

მაგონდება ტყე და ველი,
მდინარე და შთები,
სადაც ნაირ სახის ცხოველს
და ფრინველებს ხედები.
თითქოს კლდიდან კლდეზე ვხედავ
გადარბენილ ჯიხვებს,
ანდა ტბაზე მოკურავე
გედებსა და იხვებს.
მაგონდება ღელის პირი,
ბალახი რომ შვეწის,
მალლობიდან ძირს ეშვება
ირემი და შველი.
თითქოს მწვერვალს ვადმოველო
ფრთავაშლილი ორბი,
შორს ხეებში მგელი ყმუის
და აფთარი მორბის.
მაგონდება, მაგრამ მაინც
ფრჩხები პარკის შიგნით,
სადაც კედლებს დაუფარავს
ცხოველების რიგი.
ვხედავ — წევს და ძლივსლა სუნთქავს
ვეშაპივით ლომი,
ის ისვენებს კამის შემდეგ,
თითქოს ძილის მდომი.
კედლებს უვლის ჭრელი ვეფხვი,
აღარ იცის რა ჭნას,
თითქოს მტრისგან მოელოდეს

შეტევას და დაკვრას.
დათვი ბორგავს ვაშმაგებით,
იკვირება ხარბად,
კბილით კანი გაუკაწრავს,
ის აწუხებს ალბათ...
ენახე გველი მინის ყუთში,
საკვირველი მეტად...
ახლაღ ვფიქრობ: ეს ამხელა,
რამ ვაზარდა, ნეტავ?!

ქამის დროს კი ბიზო¹⁾ ბრაზობს, ვერ გაუვლი ახლოს, ოცდასამი წლის „პაკანაც“²⁾ გაკინებთ, რომ ნახოთ.

მზეზე ბრწყინავს, ალმასივით, ფარშევანგის ფრთებით; ახლაც ისევ მაგონდება ტყე, ველი და მთები.

კომორისკის კოლო ქვემებს

ბენიკოსი

რომელიმე თქვენგანს ეს ამბავი ზღაპარი ეგონება. გოაცებული შეეკითხებით საკუთარ თავს: კოლო და ქვემებიდან ყუმბარების გასროლა? არა, ეს პირწავარდნილი სიცრუეა! ორში ერთი: ან ყუმბარა იყო კოლოზე პატარა, ან კოლოს ზღაპრული ხუმამეტაფიანი მდევის ღონე ჰქონია. სხვანაირად არ შეიძლება, რადგან ყუმბარის გასროლისას მსროლელი საკმაოდ დიდ ღონეს იხმარს ხოლმე იმისათვის, რომ ქვემების ფეხი მძლავრად მიერთყვას ყუმბარის ფისტონს.

იქნებ ზოგიერთმა თქვენგანმა იფიქროს, რომ ის კოლო, რომელზედაც ამ წერილში გვექნება საუბარი, განსაკუთრებული მხარბეჭიანი კოლოა და მას არაფერი საერთო არა აქვს იმ კოლოებთან, რომელნიც კოლხიდის ქაობების ამოშრობამდის ფოთის ქუჩებში და პალიატომის ტბის ნაპირებზე დაბზუოდენ.

არა, მეგობრებო, არა. უპირველესად ყოვლისა, ეს ამბავი გამოგონილი არ არის; იგი არც არაკს წარმოადგენს და არც ზღაპარს. არც ის იფიქროთ, რომ ყუმბარისმსროლელი კოლოს სახით ჩვენ საქმე გვაქვს რაღაცა განსაკუთრებული სახის კოლოსთან. ეს გმირი კოლო ჩვეულებრივი სახისა და მოყვანილობის კოლოა, რომელიც კი ჩვენ ვიცით ან ვაგვიგონია. მას არც სპეციალურად შეუსწავლია ქვემების სროლის ტექნიკა.

უბრალო კოლოსთან გვაქვს საქმე. ვიქონიოთ მოთმინება. ნუ ავჩქარდებით და

ყველაფერს დაწვრილებით გავიგებთ.

თანამედროვე ტექნიკაში ცნობილია მრავალი ისეთი ხელსაწყო, მოწყობილობა, რომელსაც ავტომატიკა ეწოდება და ნიშნავს ისეთ იარაღს, რომელიც მოქმედებს შინაგანი მექანიზმით და არ მოითხოვს ადამიანის მუდმივ მუშაობას და მეთვალყურეობას. ამ ავტომატებზე თითქმის ყოველთვის გამოიყენება განსაკუთრებული ხელსაწყო, რომელსაც რელე ეწოდება. მგონი თქვენ არ იცით რას ნიშნავს რელე და ამიტომ მოკლედ აგიხსნით, იგი თქვენ ცხოვრებაში, სწავლის გავრძელებისას, ხშირად დაგჭირდებათ. რელე მგრძნობიარე ელექტრომაგნიტური ხელსაწყოა, რომელიც გადასცემს ტელეგრაფის სადგურის სადგენ ადგილობრივი ბატარეის (დენის გამამდივრებელი ხელსაწყოა) ნაკადს, რაც ამოძრავებს ჩამწერ მექანიზმს.

სწორედ ამ რელეებს მიზნად აქვთ დასახული დაიკავონ (იგრძნონ) მეტად მცირედი გარემო შემოქმედება და მათ საპასუხოდ ჩართონ მძლავრი ელექტროდენი სხვა ხელსაწყოთა ჯაჭვში. მექანიკურ პოლისმენშიც იმაყვება რელე, რომელიც ამ შემთხვევაში გამოყენებულია ხმის დასაკავებლად.

ხმიანობის ყველაზე მარტივი რელე, რომელსაც მექანიკური ყური შეიძლება ვუწოდოთ, გამოყენებული იყო 1913 წელს ფრანგი ინჟინრის ჟ. რუსელეს მიერ.

რუსელეს ხმოვანი რელე არ ხასიათდება დიდი მგრძნობიერობით. ამჟამად გამოყენებულია უფრო მგრძნობიერი რელე, რომელთაც უშუქ-

¹⁾ მაიმუნის სახელებია

ლიათ დაიკავონ ძალზე მცირე ხმა, შავალითად, კოდოს ბზული, ბუზის ზუზუნი. ასეთი რველ შეგიძლიათ შეუერთოთ ნათურას, ზარას, ელექტრომოტორს და, თუ გნებავთ, თექვსმეტდუმიანი ქვემეხს.

ამის შემდეგ საკმარისია ეს რველ მოვათავსოთ გაღებულ ფანჯარასთან, და იგი თვალყურს დაიჭერს თითოეულ კოდოზე: როდის მოფრინდენ, როდის გაფრინდენ. თითოეულ კოდოს თავისი ბზულით შეუძლია აანთოს ნათურა, დარეკოს ზარი, აამოძრაოს ელექტრომოტორი და, თუ გნებავთ, ქვემეხიდანაც გაისერის ყუმბარას.

ამგვარად, მოკლედ რომ ვთქვათ, აღებულია ჩვეულებრივი საბრძოლო ქვემეხი მთელი თავისი მოწყობილობით და მასზე მორგებულია მეტად ზუსტი მგრძობიერი ხელსაწყო, რომელსაც შეუძლია ხმის ტალღებით აამოძრაოს სათანადო აპარატი დენის გასაძლიერებლად. ეს გაძლიერებული დენი თავისებურ გავლენას ახდენს ქვემეხის იმ ნაწილზე, რომელსაც ყუმბარის გასროლა ევალება.

მეგობრებო, დაიხსომეთ, რომ მთელ დედამიწის ზურგზე არცერთ კოდოს არ შეუძლია ჩვეულებრივი ქვემეხის ამოქმედება სასროლად, რადგან ქვემეხზე მუშაობა არც იმდენად ადვილია, მაგრამ თუ ქვემეხზე ასეთ ზუსტ ხელსაწყოებს გამოიყენებთ, რომელთა მოქმედებაც დამყარებულია უმცირესი ხმის ტალღების გავლენაზე, რასაკვირველია, შეიძლება ქვემეხის ამოქმედება მწერების ბზულითაც, ჩახველებითაც და, საერთოდ, მცირედი ხმეირებით.

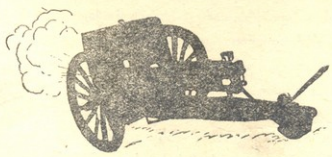
საერთოდ ხმის ტალღები ტექნიკაში ფართოდ

არის გამოყენებული. ჯერ კიდევ ედისონმა გამოიგონა ისეთი ხელსაწყო, რომ თუ სხვადასხვა დაიწყებდა ამ ხელსაწყოს წინ ლაპარაკს, იმ ლაპარაკით წარმოშობილი ხმის ტალღები იმდენად ძლიერდებოდა, რომ შეიძლებოდა მისი გამოყენება როგორც მექანიკური, ისე ელექტრული ენერჯისათვის. წარმოდგენილი გაქვთ, უცხოეთში რა ენერჯია დაგროვდებოდა იმ მოლაყებების წყალობით, რომელნიც მთელ თავის სიცოცხლეს ყალობაში ატარებენ?!

თქვენ ალბათ კიდევ ერთი საკითხი გაინტერესებთ: შეიძლება თუ არა ომში იმ ქვემეხის გამოყენება, რომელიც ზევით აღვწერთ. ვინც გულდასმით წაიკითხა ეს წერილი, მას არ გაუძნელდება ამ კითხვას უპასუხოს.

რასაკვირველია, შეუძლებელია ასეთი ქვემეხებით ბრძოლა. ჯერ ერთი იმიტომ, რომ მეომარს არ შეუძლია კოდოს უცქიროს, თუ როდის ისურვებს გამოფრენას; შეიძლება მაშინ მოფრინდეს, როცა მეომრები სულგანაბლნი არიან და არ სურთ მოწინააღმდეგეს გააგებიონ მათი იქ ყოფნა. ანდა შეიძლება მოფრენის მად კოდოს ღამე გაეხსნა. მაშინ რომ ქვემეხი გავარდეს, მტერი მის სინათლეს დაინახავს და სწორედ იმ ადგილს დაუშენს ყუმბარებს. გარდა ამისა, თუ კოდოს ბზული ასეთ გავლენას ახდენს ქვემეხზე, წარმოდგენილი გაქვთ რა გავლენას მოახდენს ქვეითი ჯარის მიერ ერთი თოვის გასროლაც კი. მაშინ ხომ ყველა ქვემეხი ერთდროულად გავარდება და შეიძლება ეს უმიზნოც იყოს.

ამიტომ ასეთი ქვემეხი ბრძოლაში არ გამოდგება, მას მხოლოდ ტექნიკური აზრი აქვს.

6. ტყეშელაშვილი

მხ. ი. ქაჯაშვილი

თქვენ ყველამ იცით, რომ დედამიწაზე არის ისეთი ადგილები, სადაც წყალი არ არის და მიწა არავითარ ნაყოფს არ იძლევა. ასეთ ადგილებს უდაბნოს ეძახიან.

უდაბნოში მცენარე არ ხარობს. იქ თავისუფლად დათარეშობს ქარი და ქვიშის მთელ წინებს ხან იქით მიაყრის, ხან აქეთ. როდესაც ძლიერი ქარი სამუმი ამოვარდება, ქვიშის სვეტებს ცამდის ამართავს ხოლმე და თუ იმ დროს გზად ქარაფანი მიიმართება, მას სრულიად დაფარავს.

უდაბნოში მოგზაურებმა იციან ეს ამბავი და თუ დროზე გაიგეს სამუმის მოახლოება, აქლემებისაგან წრეს გააკეთებენ, შუაში თვითონ მოექცევიან, ზემოთ ბრეზენტს გადისურავენ და ამ საშუალებით სშირად სიკვდილს გადარჩებიან.

უდაბნოში აქა-იქ არის ოაზისები, ე. ი. უდაბნოს ის პატარა ნაწილები, სადაც წყალია და მცენარეცა ხარობს.

ამ ოაზისებში ისვენებს ქარაფანი და სულს იბრუნებს. ოაზისებთან მიღწევა და იქ დასვენება ხომ ბედნიერებაა ქარაფანისათვის, მაგრამ ქარი ხანდახან გზას ქვიშით ფარავს, ქარაფანი გზას კარგავს, ოაზისს ვერ აღწევს, ცხელ უდაბნოში დიდ გაჭირვებას განიცდის და ხან კიდევაც იღუპება.

ქარაფანი გზაში ხშირად შეხვდება ხოლმე კაქტუსს. ეს ერთადერთი მცენარეა, რომელიც ყველა უდაბნოში ხარობს. მისი ნაყოფი გემრი-

ელი და ნოყიერია, მაგრამ მისი სქელი ფოთლები მაგარი და გრძელი ეკლებით არის დაფარული და ვერც აქლემს და ვერც კაცს ის ვერ გამოუყენებია.

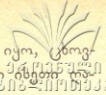
არის მეორე ჯიშის კაქტუსი — უეკლო, მაგრამ უგემურია და საჭმელად უფარგისი.

ამერიკელმა მეცნიერმა ლუტერ ბერბანკმა განიზრახა ამ ორი ჯიშის კაქტუსისაგან გამოემუშავებია მესამე, ახალი ჯიშის კაქტუსი, უეკლო, მაგრამ ნაყოფი კი გემრიელი, ნოყიერი და წყლიანი უნდა ჰქონოდა და ყოველგან ესეირა, ე. ი. ჰქონოდა ეკლიანი კაქტუსის საუკეთესო თვისება.

ბერბანკი შეუდგა მიზნის განხორციელებას. რამდენიმე ათიათასი ძირი ეკლიანი და უეკლო კაქტუსი დარგო საცდელ მინდორში ერთიმეორის გვერდით. როდესაც ეს კაქტუსები აყვავდა, ყვავილების შტვერი ერთმანეთს ეყრებოდა და ნაყოფიერდებოდა. მათ თესლებს ბერბანკი თესავდა, მერე კიდევ გადარგავდა და ამნაირად განავრძობდა მუშაობას. რამდენიმე წლის შემდეგ ბერბანკმა მიზანს მიაღწია: მან მიიღო უეკლო კაქტუსი, გემრიელი, ნოყიერი და წყლიანი ნაყოფით, რომელიც უდაბნოს ყველა ნაწილში ხარობს.

ლუტერ ბერბანკის კაქტუსს შეუძლია იხსნას უდაბნოში მოსიარულე ქარაფანი შიმშილისა და

წყურვილისაგან და უნაყოფო უდაბნო ნოყიერი კაქტუსის ყანად გადააქციოს.

ბევრი სხვაც გააკეთა ლუტერ ბერბანკმა. მან ხორბლისა და სიმინდის თესლიც გააუმჯობესა. მოახერხა აგრეთვე უკურკო ქლიავის მიღება და სხვა. ჯიშების გაუმჯობესებას იგი აღწევდა სხვადასხვა ჯიშის შეჯვარებით და თესლის შერჩევით.

1. ლუტერ ბერბანკი ამერიკელი იყო, ცხოვრობდა კალიფორნიაში. ბავშობაშიც იმსახურებდა ტაკი იყო, რომ ღამეს საჭათეში ათევდა.

2. მაგრამ შეიძინა ცოდნა მეცნიერი გახდა და მთელ მსოფლიოში გაითქვა სახელი. ბერბანკი რამდენიმე წლის წინათ გადაიკვალა. ახლა ბერბანკის საქმეს მისი მიმდევრები განაგრძობენ.

გ ა ს ა რ თ ო ბ ი

ს ც ა ლ ე

1. ჰაერში თითო წრე მოხაზე, იმავე დროს წრე მოხაზე იატაკზე ფეხსაცმელის ცხვირით, მხოლოდ საწინააღმდეგო მიმართულებით.

ამ ცდის შემდეგ შეგიძლია თუ არა თქვა: ჩემი ხელები და ფეხები მე მემორჩილებოა?

* * *

2. როგორ მივიღებთ ასანთის ოთხი ღეროსაგან 15-ს ისე, რომ არ გავამტერიოთ ისინი?

გ ა მ ო ც ა ნ ა

ფრინველია მსხვილნისკარტა,
კლანკებიც აქვს ღონიერი,
—კაკ-კუკ, კაკ-კუკ!—აკაკუნებს
ჭიაღვის დიდი მტერი.
არ უსვენებს, აფრთხობს მწერებს,
ხის სქელ ქერქში ჩამალულებს.
—კაკ-კუკ, კაკ-კუკ!—ურტყამს ნისკარტს,
ექებებს ჭიებს გრძელს და მსუქნებს.
გამოიკან, ადვილია,
დაუდევო მხოლოდ გული...
ის თუ ტყეში არ გინახავს,—
წიგნებშია დახატული.

მ. ა-ძმ

„პრონეტი“

საბ. ა. ლ. კ. კ. ცეკასა და

საბ. განსახკომის ერთიანი-

ური ჟურნალი

№ 3

მარტი-1936

წელიწადი მე-11

საბ. კ. პ. (ბ) ც. კ-ის გამომცემლობა

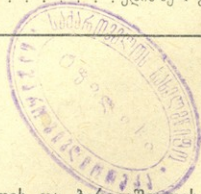
„კომუნისტი“

რედაქციის მისამართი: გრიბოედის ქ. № 34

ტელ. № 3-02-61

შ ი ნ ა ა რ ს ი

1. კლიმენტი ეიროშილოვი (სურათი)	უღს მე-2 გვ.
2. მოხუცი მწერალი (ლექსი)—გ. კაკაშიძის	1
3. ბუბა და მელა—მიშკრალის	2
4. გიორგი მეცამეტე—ბორის ჩხეიძის	5
5. პარაშუტი (ლექსი)—ტრიფონ გაბილავას	10
6. უცნაური მეგობრობა—კ. დევდარიანის	10
7. „ეს მე ვარ“	13
8. საშა წულუკიძის ბავშვობიდან (მოგონება)—იტა ნაკაშიძის	14
9. მდინარე ნილოსი—შ. მარიანიშვილის	16
10. ზოპარკი (ლექსი)—სანდრო ფლენტის	20
11. როგორ ისერის კოლო ქვეშებს—ტეკნიკოსის	21
12. უეკლო კატუსი—ნ. ტყეშელაშვილის	23
13. სცადე	24
14. გამოცანა—ე. ა-ძის	24
15. რადარა ცხოველებს ხედავთ	უღს მე-4 გვ.

ჟურნალი გაფორმებულია მხ. ი. ქოქიაშვილის და ბერიტაშვილის მიერ.

ჩაღჩა ცხოველს ხედავთ?

თქვენს წინ ტყეა, ტყე კი—სავსე
 ცხოველებით, ფრთოსნებით.
 კუდაპრეხილ ციყვს შინიშნავთ
 გართულს თხილზე ოცნებით.
 აგერ მელა, თეთრი დათვი,
 ირემი რქა მალალი,

ქვევით მკვდარი კურდღელია,
 ცაში—ქორი, ალალი.
 ჯიხვი, სპილო გრძელხორთუმა,
 აქ ბუც არის თავდიდა.
 დააკვირდით! ყველა მათგანს
 თქვენც იპოვით ადვილად.